KALKINMA YOLU PROJESİ'NDE SOMUT ADIMLAR ATILDI

Bora ODABAŞI

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2026 / 36

12.08.2026

2026 yılının Temmuz ayı, Türkiye ile Irak arasındaki diplomasinin ivme kazandığı ve Kalkınma Yolu Projesi eksenindeki ikili ilişkilerin kayda değer hareketlilik sergilediği bir dönem olmuştur. İlk olarak Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı İbrahim Kalın, Bağdat ve Kerkükü kapsayan üst düzey temaslarda bulunmuştur.[1] Aynı tarihte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, Irak Dışişleri Bakan Yardımcısı M. Hussein Bahr Al-Uloom ve Irak Petrol Bakan Yardımcısı Naser Azez ile Ankarada bir araya gelmiştir.[2] İkili ilişkilerdeki ikinci resmi temas ise 21 Temmuzda Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlunun Bağdat ziyaretiyle gerçekleşmiştir.[3] Nihayetinde 28 Temmuzda Irak Başbakanı Ali ez-Zeydi başkanlığındaki üst düzey Irak heyeti Ankaraya resmi bir ziyaret düzenlemiştir.

Taraflar arasında gerçekleşen bu temasların, 28 Temmuzdaki zirvenin teknik, lojistik ve güvenlik altyapısını hazırlayıcı ve niteliksel müzakereler olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

28 Temmuzda gerçekleşen üst düzey zirve ise Türkiye-Irak ilişkilerinde stratejik bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Uzun yıllardır iki ülke arasında ağırlıklı olarak güvenlik eksenli ilişkiler, Kalkınma Yolu Projesi ile ekonomik ve lojistik odaklı yeni bir boyuta taşınmaktadır.

Kalkınma Yolu Irak'ın denize açılan tek vilayeti olan Basra'da inşası devam eden ve tamamlandığında Ortadoğu'nun en büyük limanı olması hedeflenen Büyük Faw Limanı'ndan başlayarak; Irakı güneyden kuzeye doğru Nasiriye, Divaniye, Kadisiye, Necef, Kerbela, Bağdat, Samarra, Tikrit ve Musul vilayetlerini geçerek Türkiyeye ulaşması planlanan bir bağlantısallık projesidir.[4]

10 Nisan 2026 tarihli yazımda bahsedildiği üzere, bu proje uzun yıllardır dillendirilmekte ancak bölgenin istikrarsız askeri ve politik ortamı nedeniyle rafta bekletilmekteydi.[5] 21-23 Mart 2023 tarihinde dönemin Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudaninin Türkiyeye

gerçekleştirdiği ziyaret ile birlikte Türkiye projeye katılmış ve bu tarihten itibaren somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Mayıs 2023te ise Bağdatda Irak, Türkiye, Katar ve BAEnin katılımıyla düzenlenen toplantıda projenin mali ve teknik detayları küresel kamuoyuna duyurulmuş ve taraflar arasında 22 Nisan 2024 tarihinde "Kalkınma Yolu Projesi Hakkında Ortak İş Birliği Mutabakat Zaptı" imzalanmış ve proje nihai ve resmi çerçeveye kavuşmuştur.

Kalkınma Yolu Projesi için somut adımların atılmaya başlanması bazı soru işaretlerini beraberinde getirmiştir. İlk olarak İran ve Mısır bu proje ile birlikte kendilerinin mevcut enerji, ulaşım ve ticaret koridorlarına bir alternatif olarak görmüştür. Kuveyt ise bu proje ile birlikte kendi limanlarının öneminin azalacağını belirtmiştir. Ancak ilk yazımda belirttiğimiz üzere bu endişeler sayısal gerçeklikler ile örtüşmemektedir.[6] Diğer bir husus ise projenin maliyetinin nasıl finanse edileceği idi. Finansman meselesi henüz detaylandırılmadan bölgede savaşın patlak vermesi de bu konuda endişelerin artmasına sebep oldu. Haliyle projenin geleceği belirsiz gözükmekteydi. Ancak 28 Temmuzda gerçekleşen Türkiye-Irak zirvesiyle birlikte belirsizlikler ortadan kaldırılmıştır.

Taraflar arasında beş mutabakat zaptı imzalandı. Bunlardan ilki, Fişhabur-Ovaköy Sınır Kapısı Üzerinden Demiryolu ve Karayolu Taşımacılığına İlişkin Mutabakat Zaptıdır. Bu zapt ile ile birlikte koridorun sınır geçiş noktaları (Irak tarafında Fişhabur, Türkiye tarafında Ovaköy) resmileştirilmiştir. Koridorun Türkiyeye Ovaköy üzerinden bağlanması son derece önemli gelişmedir. Ovaköy-Fişhabur hattının tescil edilmesiyle birlikte, öteden beri Habur Sınır Kapısı'nda yaşanan yoğunluk ve tek noktaya bağımlılık aşılacaktır. Gaziantep-Şanlıurfa-Ovaköy hattı üzerinden ulusal karayolu ve demiryolu ağına bağlanacak koridor; Basradan gelen yüklerin Mersin ve İzmir limanlarına, Karadeniz hattına ve Kapıkule üzerinden Avrupaya kesintisiz aktarımını sağlayacaktır.[7] Ayrıca bu güzergâh, Özellikle DEAŞ sonrası tahribata uğrayan ve yoğun Türkmen nüfusa ev sahipliği yapan Telaferin bölgesel ticaret ağlarına dahil edilmesi, bölgedeki ekonomiyi canlandırarak toplumsal istikrar ve kalıcı barışın tesisine zemin hazırlayacaktır.[8]

İkinci mutabakat metni ise projenin finansmanına ilişkin belirsizlikleri gidermesi bakımından önem taşımaktadır: Doğal Kaynaklar Karşılığında Irak Cumhuriyeti İçerisinde Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesine İlişkin Çerçeve Mutabakat Zaptı. Iraktaki iç siyasi takvim ve 28 Şubat 2026da tırmanan bölgesel çatışmaların Körfez ülkelerinin finansal katılımını yavaşlatması üzerine Türkiye, projenin aksamaması amacıyla doğal kaynak karşılığı inşaat modelini Iraka önermiştir.[9] 28 Temmuz Zirvesinde resmiyete dökülen bu mekanizmayla Irak, ulaştırma altyapısının yapımını üstlenecek Türk şirketlerinin hakedişlerini petrol ve maden gibi doğal kaynak gelirleriyle doğrudan finanse edecektir. Dış finansman ihtiyacını ortadan kaldıran bu model, yapım sürecini hızlandırmayı hedeflemektedir. Diğer taraftan bu düzenleme, Hürmüz Boğazındaki çatışmalardan dolayı petrol ihracatında ağır kayıplar yaşayan Irak açısından Basra Körfezine bağımlılığı azaltarak Akdeniz üzerinden Avrupaya uzanan güvenli bir ihracat güzergahı sunmaktadır.

Söz konusu finansman mekanizmasını destekleyen ve iki ülke arasındaki ilişkileri transit ülke rolünün ötesine taşıyan üçüncü temel adımı ise enerji alanındaki stratejik mutabakatlar oluşturmaktadır. Zirve kapsamında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), BPnin Kerkük sahalarındaki hissesinin %15ini devralarak bölgedeki arama ve

üretim süreçlerine doğrudan ortak olmuştur.[10] Bununla birlikte imzalanan Ham Petrol Taşıma Anlaşması doğrultusunda Silopi-Ceyhan hattının günlük 750 bin varillik kapasitesi Irak devlet şirketlerine (SOMO ve NOC) tahsis edilmiş; orta vadede Türkiyeye günlük 1 milyon varil ham petrol tedarik edilmesi hedefi benimsenmiştir.[11] Hürmüz Boğazı ve deniz ticaret yollarındaki askeri tırmanmalar dikkate alındığında, kara bazlı bu boru hatlarının aktif kullanımı hem Türkiyenin enerji arz güvenliğini pekiştirmekte hem de Kerkük merkezli bu ekonomik hareketlilik vasıtasıyla bölgedeki Türkmen nüfusun yoğun olduğu alanların istikrarına katkı sunmaktadır

Son olarak, Zirve kapsamında imzalanan bir diğer önemli metin ise iki ülkenin kolluk teşkilatları arasındaki ilişkileri düzenleyen Polis Teşkilatları Arasında Eğitim ve Akademik İş Birliği Mutabakatıdır. Bu anlaşma, Ankara ile Bağdat arasındaki güvenlik ilişkilerini terörle mücadele odaklı operasyonel çerçevenin ötesine taşıyarak kurumsal bir nitelik kazandırmayı hedeflemektedir. Polis akademileri ve eğitim kurumları arasında tecrübe paylaşımı ile ortak eğitim programlarını öngören mutabakat; Irak iç güvenlik teşkilatlarının kurumsal kapasitesinin artırılmasına ve Kalkınma Yolu güzergâhı boyunca tesis edilecek fiziki altyapının emniyetini sağlayacak kolluk gücünün profesyonelleşmesine doğrudan katkı sunacaktır

Sonuç olarak, 28 Temmuz Türkiye-Irak Zirvesi, Kalkınma Yolu Projesi açısından önemli bir aşamaya işaret etmektedir. Ovaköy-Fişhabur güzergâhının belirlenmesi, doğal kaynak karşılığı finansman modelinin oluşturulması, enerji alanındaki yeni iş birlikleri ve güvenlik kurumları arasındaki mutabakatlar, projenin önündeki bazı temel belirsizlikleri azaltmıştır. Bu gelişmeler aynı zamanda Türkiye-Irak ilişkilerinin ekonomik ve güvenlik boyutlarının daha fazla iç içe geçmesine zemin hazırlamaktadır. Bununla birlikte, projenin hayata geçirilmesi bölgesel güvenlik şartlarına ve tarafların alınan kararları uygulama kapasitesine bağlı olmaya devam etmektedir. Özellikle güzergâh üzerindeki güvenliğin sağlanması ve finansman mekanizmasının sürdürülebilir biçimde işletilmesi projenin geleceği açısından belirleyici olacaktır. Mevcut tablo, Kalkınma Yolunun Türkiye-Irak ilişkilerinde giderek merkezi bir konum kazandığını göstermektedir.

*Resim: *Anadolu Ajansı*

[1] Haydar Karaalp ve Ali Makram Ghareeb, "Irak'ta Temaslarını Sürdüren MİT Başkanı Kalın, Kerkük'ü Ziyaret Etti," Anadolu Ajansı, 1 Temmuz 2026, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/irakta-temaslarini-surduren-mit-baskani-kalin-kerkuku-ziyaret-etti-/3983234.

[2] Gökçe Topbaş, "Bakan Bayraktar, Iraklı Yetkililerle Enerji İşbirliği İmkanlarını Görüşürken," Anadolu Ajansı, 1 Temmuz 2026, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bakan-bayraktar-irakli-yetkililerle-enerji-isbirligi-imkanlarini-gorustu/3983494.

[3] T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, "Kalkınma Yolu'nda Çalışmaların Bu Sene Başlamasi Hedefleniyor," Basın Açıklaması, 25 Temmuz 2026, https://www.uab.gov.tr/haberler/kalkinma-yolu-nda-calismalarin-bu-sene-baslamasi-hedefleniyor/.

[4] Bora Odabaşı, "Kalkınma Yolu," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No: 2026 / 18, 10 Nisan 2026, https://avim.org.tr/tr/Analiz/KALKINMA-YOLU.

[5] Odabaşı, "Kalkınma Yolu."

[6] Odabaşı, "Kalkınma Yolu."

[7] Salih Mustafa Kazdal, "Beyond Suez and Hormuz: What the Development Road Project Could Offer," Türkiye Today, 1 Ağustos 2026, https://www.turkiyetoday.com/opinion/beyond-suez-and-hormuz-what-the-development-road-project-offers-3225112.

[8] Selçuk Bacalan, "Zeydi'nin Ankara Ziyaretinin Irak Türkmenlerine Yansımaları," Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM), 31 Temmuz 2026, https://orsam.org.tr/yayinlar/zeydinin-ankara-ziyaretinin-irak-turkmenlerine-yansimalari/.

[9] T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, "Kalkınma Yolu'nda Çalışmaların Bu Sene Başlamasi Hedefleniyor," Basın Açıklaması, 25 Temmuz 2026, https://www.uab.gov.tr/haberler/kalkinma-yolu-nda-calismalarin-bu-sene-baslamasi-hedefleniyor/.

[10] Türkiye ve Irak Arasındaki Dev Anlaşmada İmzalar Atıldı," TRT Haber, 1 Ağustos 2026, https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/turkiye-ve-irak-arasindaki-dev-anlasmada-imzalar-atildi-952807.html

[11] Türkiye ve Irak Arasındaki Dev Anlaşma.

Yazar Hakkında :

2025 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih bölümünden, The Development Of Ekâbir Politics: Political Transformation In The 17th Century Ottoman Empire adlı bitirme tezi ile mezun oldu. Şu an aynı bölümde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Aralık 2025 tarihinden itibaren AVİM kadrosunda misafir araştırmacı olarak yer almaktadır. Çalışma konuları; İran, Orta Asya ve

Koridorlardır.

Atıfta bulunmak için: ODABAŞI, Bora. 2026. "KALKINMA YOLU PROJESİ'NDE SOMUT ADIMLAR ATILDI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 36. Ağustos 12. Erişim Kasım 01, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/KALKINMA-YOLU-PROJESI-NDE-SOMUT-ADIMLAR-ATILDI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır